

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
«ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ»

Ξένια Χρυσοχόου

Αθήνα
2008

Χειμερινό εξάμηνο 2007-08

Κοινωνικές Αναπαραστάσεις

Ξένια Χρυσοχόου

Κοινωνικές Αναπαραστάσεις: Τι είναι και γιατί μας ενδιαφέρουν

- Κάθε επικοινωνία έχει ανάγκη από ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς: αυτό είναι οι κοινωνικές αναπαραστάσεις
- Η θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων του S. Moscovici θεωρεί ότι η γνώση δεν είναι ατομική ιδιοκτησία αλλά αποτελείται από συλλογικές δομές που εκφράζουν τον τρόπο που κατανοεί τον κόσμο μια συλλογικότητα
- Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις αποτελούν τον τρόπο που μια κοινότητα νοηματοδοτεί τον κόσμο αλλά και το περιεχόμενο αυτής της νοηματοδότησης

Κοινωνική Ψυχολογία

- Πώς τα άτομα και οι ομάδες επηρεάζουν το ένα το άλλο
- Πώς τα άτομα και οι ομάδες παράγουν γνώση, νόρμες, πολιτισμό.

Η κατασκευή της κοινωνικής πραγματικότητας

Ο κοινός και ο επιστημονικός Νους (Moscovici 1961/76)

Η επιστήμη βασίζεται στο πείραμα, την επιβεβαίωση και την αναζήτηση της «ορθής» απάντησης

Ο κοινός νους βασίζεται στις δοξασίες

Όταν το εννοιολογικό πλαίσιο της επιστήμης γίνεται αντικείμενο επικοινωνίας και επιρροής στην κοινωνία μεταβάλλεται σε **Αναπαράσταση**

Οι Κοινωνικές Αναπαραστάσεις

- Είναι μια έννοια που αναπτύχθηκε από τον Moscovici σύμφωνα με τις συλλογικές αναπαραστάσεις του Durkheim για να αποδώσει την κοινωνική αλλαγή: Πώς οι άνθρωποι ενσωμάτωναν το νέο και έδιναν νόημα στο ανοίκειο

Η διαμόρφωση της γνώσης του κοινού νου

- Οι αναπαραστάσεις είναι κοινωνικές γιατί:
 - Τις μοιράζονται πολλοί
 - Διαμορφώνονται συλλογικά
 - Είναι το αποτέλεσμα διαδικασιών επικοινωνίας και επιρροής
- Αυτό δεν σημαίνει ότι όλοι έχουμε την ίδια άποψη αλλά ότι ο τρόπος που οργανώνεται η ατομική γνώση επηρεάζεται από κοινές αρχές
- Το γεγονός ότι μοιραζόμαστε αυτές τις αρχές κάνει την επικοινωνία μεταξύ μας δυνατή

Η διαδικασία διαμόρφωσης της κοινωνικής γνώσης

- Όταν τα άτομα βρίσκονται αντιμέτωποι με ένα πολύπλοκο θεωρητικό και εννοιολογικό πλαίσιο ή κάτι νέο θα προσπαθήσουν να τα «εξημερώσουν».
 - Μετατρέπουν τις αφηρημένες ιδέες σε συγκεκριμένες εικόνες: ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΠΟΙΗΣΗ
 - Ενσωματώνουν τα νέα στοιχεία σε πλαίσια σκέψης που προϋπάρχουν: ΕΠΙΚΕΝΤΡΩΣΗ
- Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις εστιάζουν τόσο στη διαδικασία παραγωγής της γνώσης όσο και στο περιεχόμενο αυτής της γνώσης.
- Μια λειτουργία τους είναι να δίνουν νόημα στο περιβάλλον και να καθοδηγούν τις πρακτικές.

Η συμβολική λειτουργία των κοινωνικών αναπαραστάσεων

- Όλος ο κόσμος δεν μοιράζεται την ίδια κοινωνική αναπαράσταση
- Τα άτομα «τοποθετούνται» με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με αυτή την κοινή γνώση

Τα τρία επίπεδα επικέντρωσης (Doise 1992)

- Η νέα γνώση μπορεί να επικεντρώνεται στις δοξασίες και τις αξίες των ατόμων (ψυχολογική επικέντρωση)
- Άτομα που ανήκουν στην ίδια ομάδα μπορούν να αντιλαμβάνονται τη νέα γνώση με τον ίδιο τρόπο (κοινωνιολογική επικέντρωση)

- Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται τη νέα γνώση μπορεί να εξαρτάται από το πώς τα άτομα αντιλαμβάνονται τις κοινωνικές ρυθμίσεις και τις ασυμμετρίες καθώς και τις σχέσεις εξουσίας (κοινωνιο-ψυχολογική επικέντρωση)

Πώς η γνώση γίνεται κοινωνική;

- Ο Moscovici υποστηρίζει ότι όταν σκεφτόμαστε ενεργοποιούνται δύο συστήματα:
- **Το λειτουργικό:** επιτελεί βασικές γνωστικές λειτουργίες (κατηγοριοποιήσεις, συσχετίσεις, συμπεριλήψεις κλπ)
- **Το μετασύστημα:** καθοδηγεί αυτές τις λειτουργίες ελέγχοντας, επαληθεύοντας και επιλέγοντας σύμφωνα με κανόνες (λογικούς ή μη) το πληροφοριακό υλικό.
- Οι διαδικασίες της αντικειμενοποίησης και της επικέντρωσης εργάζονται στο επίπεδο του μετα-συστήματος για να μεταφράσουν τις κοινωνικές ρυθμίσεις και να καθοδηγήσουν τις γνωστικές διεργασίες.
- Έτσι οι κοινωνικές σχέσεις συνδέονται στενά με τις γνωστικές διεργασίες και τη γνώση που παράγουμε.

Η ψυχανάλυση, η εικόνα της και το κοινό της. (Moscovici 1961/76)

- Θεσμοί με διαφορετικές δοξασίες θα χρησιμοποιήσουν διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας.
- Διαφορετικοί τρόποι επικοινωνίας θα οδηγήσουν σε διαφορετικές γνωστικές δομές. Δεν μπορούμε να αυτονομήσουμε τους σκοπούς που σχετίζονται με την έκφραση μιας ομάδας από αυτούς της επικοινωνίας.
 - Εφημερίδες ευρείας κατανάλωσης
 - Ο Καθολικός Τύπος
 - Ο Κομμουνιστικός Τύπος

Τρόποι Επικοινωνίας	Χαρακτηριστικά	Γνωστική Οργάνωση
Διάδοση Παραγωγή Λόγου και όχι δράσης	Δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ της πηγής και των αποδεκτών του μηνύματος (απουσία δομής στα μηνύματα)	Δεν υπάρχει ιεράρχηση των θεμάτων Παρουσίαση ενός αντικειμένου της μόδας. <u>ΓΝΩΜΗ</u>

Μετάδοση και αναπαραγωγή Διαβίβαση δομημένων μηνυμάτων και κανόνων	Μια συγκεκριμένη αντίληψη για τον κόσμο : μια ομάδα με δοξασίες προς μετάδοση	Αποδοχή κάποιον στοιχείων Συγκράτηση <u>ΣΤΑΣΕΙΣ</u> που σκοπεύουν στη συμπεριφορά
Προπαγάνδα Διομαδικές συγκρουσιακές σχέσεις Ρυθμιστική και οργανωτική λειτουργία	Αντίθεση μεταξύ «αληθούς» και «ψευδούς» γνώσης	Απόρριψη <u>ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ</u> άμεση γρήγορη συμπεριφορά και δράση

- Πώς μια έννοια της οποίας η επεξεργασία έγινε μέσα στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης επιστήμης επεμβαίνει στις διαδικασίες κατανόησης της πραγματικότητας, στις κοινωνικές συμπεριφορές και στο λόγο.
- Οι σχέσεις μεταξύ επικοινωνίας και συμπεριφοράς είναι αρκετά ποικίλες:
 - αναγκαίες και ρητές στην προπαγάνδα,
 - αναγκαίες και άρρητες στη μετάδοση
 - ευκαταίεες τμηματικές και τοπικές στη διάδοση.
- Θεωρημένα από την οπτική γωνία της δομής των μηνυμάτων, της επεξεργασίας των κοινωνικών μοντέλων, των σχέσεων μεταξύ πομπού και δέκτη, της αποσκοπούμενης συμπεριφοράς, τα τρία συστήματα επικοινωνίας διατηρούν μεγάλη ατομικότητα. Κατά συνέπεια, είναι ακριβώς αυτή η ιδιαιτερότητα που μας επιτρέπει να παραβάλουμε όρο προς όρο τη διάδοση, τη μετάδοση και την προπαγάνδα στη γνώμη, στη στάση και στο στερεότυπο (**Moscovici 1961/76 (σ. 496-497)**)

Οι Βασικές λειτουργίες των αναπαραστάσεων

- Ενσωμάτωση του ανοίκειου
- Επικοινωνία μεταξύ ατόμων και ομάδων
- Τοποθέτηση των ατόμων και των ομάδων σε σχέση με την κοινή γνώση (συμβολική λειτουργία)

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις ως πλαίσιο δράσης

- Διαμόρφωση γνώσης και επικοινωνίας
- Τοποθέτηση στον κόσμο (ταυτότητα)
- Εξουσία και Επιρροή

- Κοινές Πρακτικές

Ορισμός Jodelet 1984

Η έννοια της κοινωνικής αναπαράστασης προσδιορίζει μια μορφή ειδικής γνώσης, τη γνώση της κοινής γνώμης, της οποίας τα περιεχόμενα δηλώνουν γενετικές και λειτουργικές διαδικασίες, οι οποίες είναι κοινωνικά σφραγισμένες. Πιο πλατιά προσδιορίζει μια μορφή κοινωνικής σκέψης. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις είναι τρόποι της πρακτικής σκέψης που προσανατολίζονται προς την επικοινωνία, την κατανόηση και τον έλεγχο του κοινωνικού, υλικού και ιδεατού περιβάλλοντος. Σαν τέτοιες, παρουσιάζουν ειδικά χαρακτηριστικά στο επίπεδο της οργάνωσης των περιεχομένων, των νοητικών εγχειρημάτων και της λογικής. Το κοινωνικό σφράγισμα των περιεχομένων ή των διαδικασιών της αναπαράστασης πρέπει να ανάγεται στις συνθήκες και στα πλαίσια μέσα από τα οποία αναδύονται οι αναπαραστάσεις, στην επικοινωνία μέσω της οποίας κυκλοφορούν, στις λειτουργίες που χρησιμεύουν στην αλληλεπίδραση με τον κόσμο και τους άλλους (σ. 361-362)

Μελέτη των κοινωνικών αναπαραστάσεων

- Διαδικασία σχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων και δυναμική τους
 - Συνθήκες ανάδυσης των κοινωνικών αναπαραστάσεων και εύρεση αναλογίας μεταξύ κοινωνικής αναπαράστασης και γνωστικού συστήματος
 - Οργάνωση του περιεχομένου των κοινωνικών αναπαραστάσεων
- Σχέση ανάμεσα στις μορφές επικοινωνίας και στις μορφές των κοινωνικών απαντήσεων.

Διαδικασία σχηματισμού των κοινωνικών αναπαραστάσεων

- Η αλληλεπίδραση μεταξύ ψυχολογικού και κοινωνικού γίνεται μέσω της αντικειμενοποίησης και της επικέντρωσης
- Μέσω αυτής της αλληλεπίδρασης το κοινωνικό μετατρέπεται οποιαδήποτε γνώση σε αναπαράσταση η οποία με τη σειρά της επηρεάζει το κοινωνικό.

Αντικειμενοποίηση

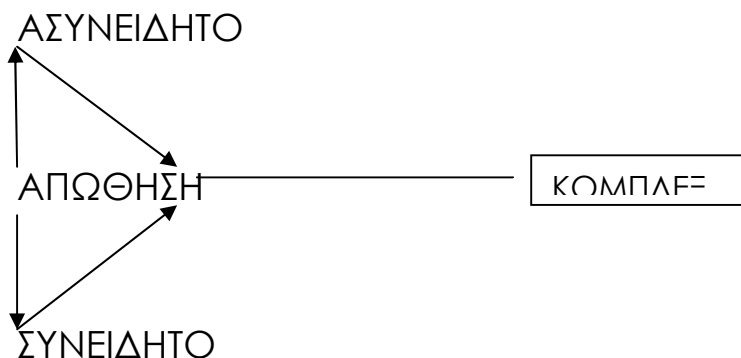
- Συγκεκριμενοποίηση του αφηρημένου
- Υλοποίηση Εννοιών:αντιστοίχιση με λέξεις
- Αλλαγή του Ορθολογικού της επιστημονικής γνώσης σε εικόνα ενός πράγματος
- Μετατροπή της επιστήμης σε κοινή γνώμη και σε δίκτυο σημασιών
 - Απορροφώ μια υπερβολική ποσότητα σημασιών υλοποιώντας τις (Mosconici 1976)

Αντικειμενοποίηση:

- της Λίμπιντο: η ψυχική ενέργεια της σεξουαλικής ορμής→Ερωτική έλξη, αγάπη, σεξουαλικότητα
- Της θεωρίας της Ψυχανάλυσης→ ψυχική οργάνωση που αποτελείται από το συνειδητό(εξωτερικό,φανερό) και το ασυνείδητο(εσωτερικό,κρυφό) τα οποία συγκρούονται→απωθήσεις→κόμπλεξ

Το Οιδιπόδειο σύμπλεγμα όταν περνά στο κοινό δεν αναφέρεται στη σχέση γονείς/παιδιά αλλά γίνεται «ορατό» σαν χαρακτηριστικό του ατόμου

Ψυχική οργάνωση-Εικονικό μοντέλλο

Αντικειμενοποίηση

- Δύο διεργασίες:
- Απο τη θεωρία της ψυχανάλυσης μέσα από τη συλλογή πληροφοριών για το αντικείμενο →σε μια **νέα συνεκτική εικόνα (εικονικό μοντέλο)**: τον πυρήνα της αναπαράστασης που συμπυκνώνει ένα σύνολο εννοιών

- Το εικονικό μοντέλο προσπαθεί **να εξηγήσει** διάφορα φαινόμενα: η διεργασία μέσα από την οποία οι έννοιες γίνονται κατηγορίες της γλώσσας→φυσικοποίηση

Στάδια της αντικειμενοποίησης

- Επιλογή και αποπλαισίωση των στοιχείων της θεωρίας: επιλογή πληροφοριών με πολιτιστικά και κανονιστικά κριτήρια
- Σχηματισμός ενός εικονικού πυρήνα (βλ. εικονικό μοντέλο)
- Φυσικοποίηση: Το εικονικό μοντέλο επιτρέπει την συγκεκριμενοποίηση. Τα στοιχεία του γίνονται φυσικές οντότητες

(το ασυνείδητο είναι ανήσυχο, τα συμπλέγματα είναι επιθετικά κλπ βλέπε επιστήμονες)

Συνέπειες της αντικειμενοποίησης

- Αποκαλύπτει την τάση της κοινωνικής σκέψης να προχωρεί σαν μια εικονική και σημαίνουσα κατασκευή
- Οδηγεί σε μια «παραμορφωμένη» γνώση για το αντικείμενο, μια επεξεργασμένη γνώση που προορίζεται να εξυπηρετήσει τις ανάγκες, τις αξίες, τα ενδιαφέροντα της ομάδας (βλ. κοινωνιο-κεντρική σκέψη, ιδεολογία)
- Στοιχεία του πολιτιστικού αποθέματος παρόντα στον νοητικό κόσμο των ατόμων και των ομάδων κινητοποιούνται στη δραστηριότητα δόμησης και γίνονται ιδεολογικές αναφορές ή πολιτισμικά μοντέλα.
- Φυσικοποίηση: η εικόνα, η λέξη αρκεί για να εγκλείσουν τον άλλον σε ένα φυσικό καθεστώς

Η επικέντρωση: η αναπαράσταση στο κοινωνικό στοιχείο

- Η γνωστική αφομοίωση του αναπαριστώμενου αντικειμένου στο υπάρχον σύστημα σκέψης: οργανική καταχώρηση σε μια συγκροτημένη σκέψη.
- Γνωστική λειτουργία αφομοίωσης της καινοτομίας
- Λειτουργία ερμηνείας της πραγματικότητας
- Λειτουργία προσανατολισμού των συμπεριφορών και των κοινωνικών σχέσεων.
- Η ενσωμάτωση ενός άγνωστου αντικειμένου σε ένα οικείο δίκτυο κατηγοριών με σκοπό την κατανόηση και εξήγησή του.

- Σύγκριση της Ψυχανάλυσης με συζήτηση, υπνωτισμό, υποβολή, μυστικισμό, χειρομαντεία, με εξομολόγηση.
- Αφορά συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες (γυναίκες, πλούσιοι, παιδιά, διανοούμενοι, προβληματικοί.
- Ψυχανάλυση
 - Ως σύστημα εξήγησης του εαυτού μας και των άλλων

Ως διαμεσολαβητής του ανάμεσα στο άτομο και την κοινωνία
- Η επικέντρωση σαν απόδοση έννοιας
 - Η «αρχή της σημασίας» έχοντας μια κοινωνική υποστήριξη εξασφαλίζει την αλληλεξάρτηση των στοιχείων μιας αναπαράστασης.
 - Η ομάδα εκφράζει τον περίγυρό της και την ταυτότητά της με τη σημασία που αποδίδει στην αναπαράστασή της
- Η επικέντρωση ως τρόπος οργάνωσης της γνώσης
 - Τα στοιχεία της αναπαράστασης δεν περιορίζονται μόνο στο να εκφράζουν τις κοινωνικές σχέσεις αλλά και συνεισφέρουν στη δημιουργία τους
 - Το σύστημα ερμηνείας έχει μια διαμεσολαβητική λειτουργία ανάμεσα το άτομο και το περιβάλλον του. Γίνεται όργανο αναφοράς που επιτρέπει να επικοινωνήσουμε με την ίδια γλώσσα και ίσως να επηρεάσουμε.
- Η επικέντρωση σαν ρίζωμα στο σύστημα σκέψης
 - Διαδικασία που προωθεί τόσο την σταθερότητα όσο και την αλλαγή (βλ.Γνωστική πολυφασία).
 - Η επικέντρωση εγγυάται τον σύνδεσμο ανάμεσα στη βασική γνωστική λειτουργία της αναπαράστασης και την κοινωνική της λειτουργία
 - Η επικέντρωση προμηθεύει την αντικειμενοποίηση με τα εικονικά στοιχεία ως προ-κατασκευάσματα
- Η εξήγηση μέσω μιας αιτιολόγησης είναι ένας τρόπος να αναπαριστούμε ένα γεγονός που δεν γνωρίζουμε.
 - Αιτιολόγηση μέσω απόδοσης (απόδοση αιτίας σε αποτέλεσμα)
 - Αιτιολόγηση με καταλογισμό ενοχής (απόδοση προθέσεων)

Κοινωνική σκέψη και αιτιολόγηση

- Στην κοινωνική σκέψη υπάρχει συχνά εναλλαγή ενός τύπου αιτιολόγησης με έναν άλλο
 - Μετατροπή μιας πρόθεσης σε αιτία
 - Μετατροπή μιας αιτίας σε πρόθεση
- Διαδικασία εκτίμησης όπου οι προϋπάρχουσες αναπαραστάσεις ορίζουν τη φύση της αιτίας που ψάχνουμε να βρούμε.

Επικέντρωση (σελ.21), Moscovici 1976 σελ. 171

- «Με τη διαδικασία της επικέντρωσης η κοινωνία μεταμορφώνει το κοινωνικό αντικείμενο σε ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να το διαχειρίζεται, και αυτό το αντικείμενο τοποθετείται σε μια κλίμακα προτίμησης μέσα στις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επικέντρωση μεταμορφώνει την επιστήμη σε πλαίσιο αναφοράς και σε δίκτυο σημασιών αλλά ας μη βιαστούμε. Ας υπενθυμίσουμε μόνο ότι μια κοινωνική αναπαράσταση αναδύεται εκεί όπου κινδυνεύει η συλλογική ταυτότητα, όταν η επικοινωνία των γνώσεων κατακλύζει τους κανόνες που έθεσε η κοινωνία. Η αντικειμενοποίηση συγκαλύπτει αυτή τη δυσκολία, ενσωματώνοντας τις αφηρημένες θεωρίες μιας εξειδικευμένης ομάδας στα στοιχεία του γενικού περιβάλλοντος. Το ίδιο αποτέλεσμα αναζητά και η διαδικασία της επικέντρωσης η οποία μεταμορφώνει την επιστήμη σε μια γνώση χρήσιμη σε όλους. Με δυο λόγια η αντικειμενοποίηση μεταφέρει την επιστήμη στον τομέα του *είναι* και η επικέντρωση την οριοθετεί σε εκείνον του *πράττειν* για να αποφευχθεί η απαγόρευση της επικοινωνίας.»

Επικέντρωση και αντικειμενοποίηση (σελ.22) Moscovici 1976 σελ. 173

- «Εάν η αντικειμενοποίηση δείχνει πώς ενσωματώνονται τα αναπαριστάμενα στοιχεία μιας επιστήμης σε μια κοινωνική πραγματικότητα, η επικέντρωση επιτρέπει να συλλάβουμε τον τρόπο με τον οποίο συνεισφέρουν στη ρύθμιση των κοινωνικών σχέσεων και πώς τις εκφράζουν»
- Το κοινωνικό παρεμβαίνει στο ψυχολογικό αλλάζοντας το ορθολογικό της επιστημονικής γνώσης σε εικόνα ενός πράγματος

- Το ψυχολογικό παρεμβαίνει στο κοινωνικό προσεγγίζοντας το άγνωστο δια μέσου του ήδη γνωστού.

Τρελοί και τρέλα σε μια αγροτική περιοχή της Γαλλίας: Μια μονογραφική προσέγγιση από την Denise Jodelet

Μονογραφία μιας κοινότητας

- Εστιασμένη σε μια κοινωνική μονάδα που περιγράφεται σε σχέση με το αντικείμενο της μελέτης:
 - Ένα σύστημα αναπαραστάσεων που είναι διαρθρωμένο με τις συνθήκες παραγωγής και λειτουργίας του.
 - Αντικείμενο: η σχέση με την τρέλα, οι αναπαραστάσεις της ψυχικής υγείας και των ψυχασθενών
 - Εξέλιξη μιας αυθόρμητης γνώσης και διατήρηση μιας παραδοσιακής γνώσης εν απουσία μιας ομόφωνης επιστημονικής γνώσης δομημένης και γενικά διαδεδομένης
 - Οικογενειακή Αποικία

Σημεία Μεθόδου: σχέση μεταξύ αναπαράστασης, εμπειρίας, συμπεριφοράς και πρακτικής

- Παρατήρηση:
 - Οργάνωσης κοινωνικού συστήματος που συνίσταται γύρω από την ελεύθερη διακίνηση ψυχασθενών
 - Σχέσεων κατοίκων-οικοτρόφων
 - Σχέσεων ψυχ. θεσμού-προσωπικού-κατοίκων-οικοτρόφων
 - Διαφορών μεταξύ εκείνων που φιλοξενούν ασθενείς και των άλλων
 - Σχέσης κοινότητας υποδοχής και των άλλων πληθυσμών
 - Διαφορές στις σχέσεις με τους ασθενείς στον δημόσιο και τον ιδιωτικό χώρο
- Εξερεύνηση:
 - Συγκρούσεων και προβλημάτων από την εγκατάσταση και αύξηση των οικοτρόφων

- Της ανάπτυξης ενός παράλληλου με το νοσοκομειακό θεσμικού συστήματος που εγγυάται την ενσωμάτωση των ασθενών
- Της ανάδυσης μιας τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς για τους ασθενείς και την τρέλλα που μεταδίδεται από γενιά σε γενιά
- Των διαφορών στους τύπους γνώσης μεταξύ νοσοκομειακού και αγροτικού περιβάλλοντος
- Του ρόλου των οικονομικών κινήτρων στην αποδοχή και εφαρμογή του συστήματος

Συλλογή δεδομένων: κατανόηση του λόγου στο πλαίσιο παραγωγής, συνθήκες ανάδυσης σημασιών που συνδέονται με τη χρήση τους

- Ανάλυση του ψυχιατρικού θεσμού και των χαρακτηριστικών των 460 σπιτιών που φιλοξενούσαν ασθενείς επιλογή 1/10 σπιτιών
- Συνεντεύξεις σε βάθος με:
 - Ιατρικό προσωπικό και νοσοκόμες-επισκέπτες
 - Πληροφοριοδότες που επιλέχθηκαν με βάση την κοινωνική τους θέση
 - Πρόσωπα που φιλοξενούν ασθενείς

Σχέση σπιτιών-ασθενών

- Αρχή απόστασης
- Αρχή αυστηρότητας
- Φόβος της τρέλλας
- Φόβος της μη διαφοροποίησης της κοινωνικής ομάδας
- Φόβος της ασχήμιας του περιβάλλοντος από το θέαμα των τρελών
- Φόβος της εξομοίωσης του πληθυσμού και των ασθενών από τους έξωθεν

Φόβος-Χρήσιμη Ανταμοιβή-Κοινωνική ταυτότητα

- Η κοινότητα κρίνεται αρνητικά από τους άλλους πληθυσμούς (μολυσμένη και φθαρμένη από τους τρελούς) υποτιμάται για το οικονομικό όφελος που έχει
 - Στον έκδηλο λόγο η κοινότητα αρνείται το φόβο και τονίζει το οικονομικό όφελος (ανταποδοτική αξία για τη δυσαρέσκεια)
 - Η συνύπαρξη αποκαλύπτει την εγγύτητα με την ψυχική ασθένεια: δεν είναι και τόσο διαφορετικοί
 - Αυτή η εικόνα προκαλεί φόβο: είμαι ασφαλής και διαφορετικός;

Όψεις των αναπαραστάσεων: γνώση για την ψυχική ασθένεια και εξαγωγή συμπερασμάτων για τους ασθενείς

- Διαχωρισμός της ψυχικής ασθένειας από άλλου είδους ασθένειες («κανονικές», «όπως όλος ο κόσμος»).
- Η τρέλα είναι της τάξεως του είναι και όχι του έχω (δεν έχουν ασθένεια, είναι ασθενείς) Η αρρώστια που είναι εκεί...
- Ταξινόμηση ασθενών:
 - Ο αθώος (καθυστερημένος, χωρίς γνώση, υπευθυνότητα, όχι επικίνδυνος)
 - Ο παλαβός (bredin) παράξενος, κακός συντονισμός συμπεριφοράς, νευρική απόκλιση
 - Επιληπτικός (τρομακτικός)
 - Ψυχικά τρελός-για δέσιμο (εγκληματικός κακών προθέσεων)

Θεωρία της Τρέλας: αντίθεση μυαλού-νεύρων

- Ασθένεια=φυσική αιτία/χαρακτήρας
- Πολιτιστικές αιτίες=εκπαίδευση νοοτροπία
 - Ακαμπτη συμπεριφορά που δεν αλλάζει αποδίδεται:
 - Στην ασθένεια αν δεν απευθύνεται στον άλλο (πιο καθησυχαστικό)
 - Στον χαρακτήρα αν απευθύνεται στον άλλο (πρόθεση)
- Οργανισμός (ανθρώπινο είδος-κοινό)
- Μυαλό (κοινωνικό)

- Παραγωγή της νοητικής δραστηριότητας (εγκέφαλος, ηλικία, μάθηση) και έλεγχος της διανοητικής, οργανικής και νευρικής λειτουργίας
- Νεύρα (φύση)
 - Παραγωγή (κέφι, βία, κακία)
 - Ρύθμιση

Ιδεολογική λειτουργία της αναπαράστασης

- Δύο πιθανοί τύποι βλάβης γύρω από τους οποίους κατασκευάζεται η αιτιολογία της ψυχικής ασθένειας:
- Ζώνη που έχει επηρεασθεί
- Τρόπος βλάβης (εξασθένηση ή διαστροφή)
- Περίοδος της βλάβης (γέννηση, παιδική ηλικία, εφηβεία, ωριμότητα)
- Συνθήκες της βλάβης (γενετική/κληρονομική, εξωτερικοί παράγοντες)

Αθωότητα-Κακία

Ταυτότητα της κοινότητας και άμυνα απέναντι στην εισχώρηση του ξένου στοιχείου

- Η αναπαράσταση υποστηρίζει μια συμβολική τάξη που αναπαράγει στο ατομικό επίπεδο τη δυαδική τάξη που εγκαθιδρύεται στο επίπεδο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Jodelet σελ. 129)